

**Pamětní spis, věnovaný sborem úředníků správní radě Ústecko-teplické dráhy
u příležitosti oslav 25. výročí zahájení provozu. Datováno 20. 5. 1883.**

Pamětní spis je jedinečným dokumentem, který se váže k historii soukromé železniční společnosti Ústecko-teplické dráhy (k. k. privilegierte Aussig-Teplitzer Eisenbahn-Gesellschaft neboli A. T. E., ATE). Při příležitosti oslav 25. výročí zahájení provozu teplické železnice se sbor úředníků rozhodl nechat zhotovit tento pamětní spis a věnovat jej správní radě společnosti.

V pevných deskách je vlepeno 10 pevných listů. První list představuje kvalitně zpracovanou ruční groteskní dekorativní kresbu, částečně zlacenou.

V kartuši je kaligraficky vyveden text v německém jazyce: *Správní radě při příležitosti oslavy 25. výročí pamětního dne zahájení provozu c. k. privilegované Ústecko-teplické železnice. 20. květen 1858. 20. květen 1883. Sbor úředníků.* Kartuši rámuje filigránské ilustrace lvích hlav s křídly, amfor a stylizovaných, rozmanitě propletených rostlinných ornamentů. Následující dva listy obsahují kaligraficky vytvořený text v německém jazyce s iluminovanou zlacenou iniciálou: *Ctěné správní radě společnosti Ústecko-teplické železnice! Vědomi si významu dnešního dne, se ctí sbor úředníků teplické železnice plní svou radostnou povinnost přinést své blahopřání ctěné správní radě, jako reprezentantu jubilující společnosti, k oslavě 25. výročí zahájení provozu. S uspokojením a oprávněnou pýchou si bude tento den ctěná správní rada vzpomínat na mohutný rozmach. Náš mateřský podnik se díky energickému vedení vypracoval na jeden z nejvýznamnějších dopravních podniků naší vlasti a úředníci, ne méně na to hrdí, slouží s radostí tomuto podniku a chtějí vyjádřit správní radě dík za všechnu péči, kterou během 25 let věnovala pro blaho zaměstnanců a pro existenci mnoha set rodin, které jsou s touto železnicí spjaty. Připojujeme k vyjádření našeho díku prosbu, aby nám správní rada i nadále věnovala svou péči a slibujeme, že naše nejlepší vědění a schopnosti zasvětime i v budoucnu službě podniku, v němž spolupracujeme duchem a prací rukodělnou a chceme přispět k úspěchu dalšího nového čtvrtstoletí. Nikdy nazpět!* (volný překlad).

Na ostatních pěti listech je připojeno 145 vlastnoručních podpisů úředníků, inspektorů a techniků společnosti Ústecko – teplické železnice. Na prvním místě mezi nimi je podpis tehdejšího generálního ředitele ATE Friedricha von Empergera.

Desky jsou potažené tmavě zeleným sametem. Uprostřed vrchní strany desek jsou vzájemně propletená písmena ATE v emailových barvách modré, černé a bílé. V rozích desek jsou tepané kovové ornamenty v barvách stříbrné a zlaté, složené z rostlinných úponků, gryfů a štítků s označením měst, připojených k Ústecko-teplické železnici (Teplice 1858, Duchcov 1867, Chomutov 1870 a Bílina 1874). Na spodní straně desek jsou čtyři kované ornamenty, sloužící jako podložky. Jedná se o velice kvalitní řemeslnou práci.

O tomto pamětním spisu jako čestném daru správní radě a řediteli ATE informoval místní tisk Teplitz-Schönauer Anzeiger č. 39 dne 22. 5. 1883.

Pamětní spis byl do sbírek Regionálního muzea v Teplicích zakoupen v roce 2017 za 50.000 Kč od soukromé osoby z Olomouce. V rodině majitele se pamětní spis uchovával po několik generací. Jeden z podepsaných úředníků správy ATE, vrchní revident Viktor Hammer, byl

zasnoubený s dívkou z rodiny, z níž pochází poslední majitel spisu. Nešťastnou náhodou zahynul při práci na trati a z piety byl poté tento spis údajně věnován jeho snoubence.

V historické sbírce Regionálního muzea v Teplicích se nachází několik předmětů s přímým vztahem k Ústecko-teplické dráze. Jsou to např. fotografie zaměstnanců, nádraží, lokomotiv, vlaků, dále dokumenty, části uniforem zaměstnanců ATE, modely vlakových vozů ATE, jízdní řád a legitimace. Tento unikátní pamětní spis tuto sbírku vhodně doplnil a zhodnotil.

Vznik Ústecko-teplické dráhy znamenal zásadní průlom v oblasti dopravy zboží a osob v teplickém regionu. Podnět k založení této společnosti vzešel z okruhu těžařů a průmyslníků v teplické pánvi, kteří měli zájem o vývoz uhlí do Německa. Od počátku 50. let 19. století proto vyzývali státní autority k stavbě železnice a tím k jejímu napojení na již existující železnici z Prahy přes Ústí nad Labem do Drážďan a na síť německých železničních cest. Nakonec si v roce 1856 založili vlastní akciovou společnost a získali koncesi na stavbu železnice. Hlavním sídlem společnosti byly Teplice, sídlo firmy se nacházelo v budově teplického nádraží. V květnu 1858 těsně před zahájením lázeňské sezóny v Teplicích byla Ústecko-teplická železnice slavnostně otevřena. Umožnila tak hromadnou osobní a nákladní dopravu, zlepšila možnosti přepravy lázeňských hostů. Po úseku Ústí nad Labem - Teplice byla trať v roce 1867 prodloužena do Duchcova a v roce 1870 přes Bílinu a Most až do Chomutova. V roce 1874 byla dokončena nová trať z Trmic přes Úpořiny do Bíliny. Později provozovala společnost rozsáhlou síť drah a navazujících vleček v Podkrušnohoří, především pro přepravu uhlí. V 90. letech 19. století zrealizovala nejdelší místní dráhu v českých zemích, tzv. Severočeskou transversálku o délce 143 km (z Řetenic u Teplic do Liberce). Stala se nejvýnosnější železniční společností v Rakousku-Uhersku a díky svému štědrému sociálnímu programu pro zaměstnance patřila k nejprestižnějším zaměstnavatelům v regionu. Po 1. světové válce došlo k omezení dopravy a poklesu obrátu společnosti. V roce 1923 byla zestátněna a její tratě převzaly Československé státní dráhy. Všechny tratě, budované ATE, jsou i nadále v provozu, hlavní trať funguje jako nejdůležitější železnice, spojující města mezi Ústím nad Labem a Chomutovem.

Mgr. Pavlína Boušková